

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน
ตอนที่ 1. ความหมายและคุณค่าของวิชาพลศึกษา วัตถุประสงค์และประโยชน์ของ
วิชาพลศึกษา

ตอนที่ 2. ความหมายของทัศนคติ ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ องค์ประกอบของ
ทัศนคติ การเกิดทัศนคติ การเปลี่ยนทัศนคติ อิทธิพลของทัศนคติ แบบวัดทัศนคติ และ
ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

ตอนที่ 3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1

ความหมายและคุณค่าของวิชาพลศึกษา

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของวิชาพลศึกษาไว้ ดังที่ ไทวัลย์
ตันลาทุม (2530) ได้สรุปไว้ว่า "พลศึกษา คือ การศึกษาแขนงหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียน
มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา โดยใช้กิจกรรมทางพลศึกษา
ที่ได้เลือกเฟ้นอย่างดีแล้วเป็นสื่อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้"

การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ พลศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องสอน
ในโรงเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นส่วนสำคัญ
ส่วนหนึ่งในกระบวนการการศึกษาที่จะช่วยในการพัฒนาส่วนต่าง ๆ อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง
อย่างแท้จริง ความรับผิดชอบในการสอนวิชาพลศึกษาจะต้องเป็นผลเกี่ยวกับความเจริญของงาน
ทางการศึกษาโดยใช้กิจกรรมพลศึกษาเป็นสื่อ กิจกรรมทางพลศึกษาไม่เป็นแต่เพียงสิ่งที่จะช่วย
พัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยกระตุ้น

ความเจริญขององคมนตรี เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นผลพลอยได้ทางด้านอารมณ์และสุขภาพจิตอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาและพลศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกัน และถือว่าทั้งสองมีบทบาทสำคัญมากในชีวิตประจำวันของคนทุกคน ซึ่งเป้าหมายของการศึกษาที่ประเทศไทยยึดเป็นหลักก็คือ เพื่อให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ และวิชาพลศึกษาก็มีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลนั้น (ไพวัลย์ ตันลาทุม, 2530)

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของวิชาพลศึกษา

การศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ต่างก็ให้ความสำคัญต่อวิชาพลศึกษา ในฐานะที่เป็นการศึกษาแขนงหนึ่ง ที่ใช้กิจกรรมทางพลศึกษาที่ได้เลือกสรรแล้วเป็นสื่อ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เกิดพัฒนาการใน 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ (อุตร รัตนศักดิ์, 2529)

1. ทางด้านร่างกาย วิชาพลศึกษาช่วยให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ถูกต้อง เหมาะสมและมีทักษะ ซึ่งทักษะนี้จะเป็นสื่อสำคัญที่ทำให้บรรดการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษา และทักษะยังเหมาะสมที่จะฝึกในวัยเด็ก ขณะที่ร่างกายเคลื่อนไหวจะทำให้กล้ามเนื้อมีอัตราการใช้พลังงานสูง โดยกล้ามเนื้อจะเปลี่ยนพลังงานเคมีเป็นพลังงานจลน์ จะทำให้ระบบภายในต่าง ๆ ถูกรบกวนให้ทำงานหนักอยู่เสมอ สภาพร่างกายก็จะเกิดความเคยชิน และปรับตัวเข้ากับสภาพนั้นได้ ผลก็คือทำให้ระบบต่าง ๆ ได้ฝึกการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และหน้าที่นี้เองที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างให้สง่างามสมสัดส่วน มีสุขภาพอนามัยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งจะเป็วิถีแห่งชีวิตอันจะนำบุคคลไปสู่ความสุข ความหวังและความสำเร็จ

2. ทางด้านจิตใจ ทุกคนต่างยอมรับว่าร่างกายและจิตใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงมีผลกระทบซึ่งกันและกันอย่างสมบูรณ์ กิจกรรมพลศึกษาจะช่วยส่งเสริมบุคคลให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้เพราะสนามกีฬาที่เปรียบเหมือนห้องปฏิบัติการทางจริยธรรมเป็นอย่างดีที่จะช่วยฝึกอบรมนักเรียน ในขณะที่นักเรียนร่วมกิจกรรมทางพลศึกษานั้น จะสัมผัสทุกสิ่งทุกอย่าง จิตใจจะจดจ่อ มีสมาธิอยู่กับเกมนั้น การแสดงออกต่าง ๆ จะเป็นไปตามความจริง จนมีคำกล่าวที่ว่าสนามกีฬาเป็นสถานที่ที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ร่วมเล่น ครุพลศึกษาไม่ได้สอนเพียงเพื่อให้เล่นกีฬาเป็น แต่จะต้องเน้นให้มีความรับผิดชอบในการเล่นด้วย คือ จะต้องเป็นผู้เล่นและผู้ดูที่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬาด้วย จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์

ทางร่างกายและจิตใจที่ตั้งงาม อันเป็นส่วนสำคัญที่จะปลูกฝังให้เป็นนักเรียนและพลเมืองดีของชาติต่อไปในอนาคต

3. ทางด้านอารมณ์ กิจกรรมพลศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยฝึกการควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง อดทน อดกลั้นต่อการขู่เข้าต่าง ๆ และยังพัฒนาทางด้านการผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อและระบบประสาทได้ กิจกรรมพลศึกษายังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทำให้นักเรียนที่เคยจำเจอยู่แต่ในชั้นเรียนได้แสดงออกอย่างสนุกสนาน ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติ และช่วยระบายพลังงานที่เหลือออกไป ทำให้อารมณ์แจ่มใส เป็นที่น่าคบค้าสมาคม

4. ทางด้านสังคม ชั่วโมงพลศึกษาเป็นชั่วโมงที่จำลองสภาพสังคมได้อย่างแท้จริง เด็กลงมารวมกลุ่มกัน มีการปฏิสัมพันธ์กันมากที่สุด นักเรียนจะปรับบุคลิกภาพของตนขึ้นมา มีทั้งผู้นำและผู้ตาม มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นหมู่คณะ สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบในหมู่คณะ สุจริต ยุติธรรม เคารพกฎกติกาข้อบังคับ ระเบียบวินัย การรู้จักแพ้รู้จักชนะ รู้ถ้อย คุณสมบัติเหล่านี้เป็นความต้องการของสังคม นอกจากนี้วิชาพลศึกษายังช่วยแก้ปัญหาสังคม เช่น การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การนำเอากิจกรรมพลศึกษาไปแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำผิดในสถานที่ยุวมั่ง และยังใช้เป็นสื่อสัมพันธ์ในการเปิดสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศอีกด้วย

5. ทางด้านสติปัญญา ในการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาที่ก่อให้เกิดคุณค่านั้น ผู้เข้าร่วมจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติและทักษะ ตลอดจนสามารถนำทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษา วิชาพลศึกษานั้นจะเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ มีใจทโยให้แก่ปัญหาเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนวิชาอื่น เช่น จะมีวิธีการหลบหลีก รุกและรับ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งจะต้องคิดอยู่ตลอดเวลา ขณะเล่นกีฬา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมพลศึกษานอกจากจะช่วยในแง่ของการออกกำลังกาย เพื่อความสมบูรณ์แห่งสุขภาพแล้ว ยังช่วยฝึกฝนพลังความคิดให้เป็นผู้มีความรู้ มีสติปัญญาไปด้วยเช่นกัน

ไพวัลย์ ตันลาพุด (2530) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของวิชาพลศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด (Immediate control objectives)

เป็นวัตถุประสงค์ขั้นต้น ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์ในขณะที่มีการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 สมรรถภาพทางกาย (Physical fitness) หมายถึงความสามารถของร่างกาย ในการที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

1.2 ความรู้ (Knowledge) ในการเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติ จริง

1.3 ทักษะ (Attitude) ครูควรปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน

1.4 ทักษะ (Skill) หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่าง ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ จะให้มีทักษะดีต้องฝึกฝนค่อยเป็นค่อยไป

2. วัตถุประสงค์ในระดับที่สอง (Secondary control objectives) เป็นวัตถุประสงค์ ในขั้นที่ต้องการให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการความเจริญของงามทางด้านต่าง ๆ หลังจากที่ได้รับ การฝึกฝนมาแล้ว ได้แก่

2.1 พัฒนาทางด้านอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปกติเมื่อผู้เรียนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ก็จะเจริญเติบโต แข็งแรง มีขนาดโต ระบบไหลเวียนโลหิตก็ดีขึ้น

2.2 พัฒนาทางการประสานงานของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ทำให้มี ความแคล่วคล่องว่องไว มีจังหวะในการเล่น ตลอดจนมีทักษะมากขึ้นตามลำดับ

2.3 เป็นการพัฒนาทางด้านความรู้ การตัดสินใจ การวิเคราะห์เรื่องราว ตลอดจน มีเหตุผลในเรื่องความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ

2.4 พัฒนาทางด้านอารมณ์ โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วจะมีอารมณ์หลายอย่าง หลายประการด้วยกัน เช่น โกรธ เกลียด รัก การเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาบ่อย ๆ จะช่วยระงับ อารมณ์ต่าง ๆ

3. วัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นทีหลัง (Remote adjustment objectives) เป็นจุดมุ่งหมายที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการ หลังจากที่คุณครูได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางพลศึกษา ได้แก่

3.1 ส่งเสริมให้เป็นผู้มีสุขภาพดี

3.2 ส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.3 ส่งเสริมให้มีความประพฤติดีเป็นพลเมืองที่ดี เช่น เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี รู้จัก รับผิดชอบ การให้ความร่วมมือ การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เคารพกฎกติกา ฯลฯ

4. วัตถุประสงค์ขั้นสูงสุด (Ultimate aim) เป็นจุดมุ่งหมายระดับสูงสุดหรือระดับ ปฏิญญา ซึ่งต้องใช้กิจกรรมทางกายเป็นสื่อในการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสามารถนำความรู้

ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาโดยตรง

ตอนที่ 2

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า ทัศนคติ บางครั้งก็เรียกว่า เจตคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude หมายถึง ท่าที ความรู้สึก แนวความคิดเห็นของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2526)

คำว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "aptus" แปลว่า โน้ม เอียง เหมาะสม (ลัดดา กิตติวิภาต, 2532) ซึ่งมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้นิยามหรือคำจำกัดความของทัศนคติไว้มากมาย แล้วแต่มิติการมองของแต่ละบุคคล ดังนี้

ทัศนคติ หมายถึง สภาพความพร้อมของประสาทและจิตใจ อันได้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และต่อสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ๆ ในทางบวกหรือทางลบก็ได้ (allport, 1967; Lindzey, 1956; บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2532)

ทัศนคติ หมายถึง สภาพความโน้มเอียงหรือความพร้อมของจิตใจที่จะแสดง พฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป (Anastasi, 1976; Newcomb, 1954; McDonal, 1959; กมลรัตน์ เหล่าสุวงษ์, 2528)

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ ที่แสดงออกทางพฤติกรรมสนองตอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในทางพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ หรือในทางตรงกันข้าม (Munn, 1962; Thurstone, 1967; สุชา จันทร์โฮม, 2524)

ทัศนคติ หมายถึง ผลรวมของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น (Rokeach, 1970; Fishbein and Ajzen, 1975; ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2534)

จากนิยามความหมายของทัศนคติข้างต้น ที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้ให้ไว้มากมาย แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายนั้นขึ้นอยู่กับมิติการมองของแต่ละบุคคล สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประมวลความหมายของทัศนคติ ได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง ในทางสนับสนุน หรือต่อต้าน สิ่งนั้นหรือสภาพการณ์นั้น

ลักษณะของทัศนคติ

มีนักทฤษฎีทางทัศนคติจำนวนไม่น้อยมีความเห็นพ้องต้องกัน ถึงลักษณะของทัศนคติ ที่น่าสนใจศึกษาเนื่องจาก มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ดังต่อไปนี้ (จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2538)

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ประสบการณ์ มีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ การสะสมประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านกระบวนการปะทะสังสรรค์กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม มีผลโดยตรงต่อทัศนคติ
2. ทัศนคติมีคุณลักษณะของการประเมิน (Evaluative nature) ทัศนคติมีธรรมชาติของการประเมิน เป็นความคิดหรือความเชื่อที่มีความรู้สึกแอบแฝงอยู่ด้วย การที่บุคคลหนึ่งจะมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งใด ขึ้นอยู่กับผลการประเมิน ความรู้ ความคิด หรือความเชื่อที่มีเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประเมินเกิดความรู้สึกทางบวกหรือลบต่อสิ่งดังกล่าว ผลการประเมินอาจแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล
3. ทัศนคติมีคุณภาพและความเข้ม (Quality and intensity) คุณภาพของทัศนคติ เป็นสิ่งที่ได้จากการประเมิน เมื่อบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจมีทัศนคติทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทัศนคติทางลบ(ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น นั่นก็คือก่อให้เกิดสภาวะความพร้อมที่จะเข้าหาหรือหลีกเลี่ยงสิ่งดังกล่าว ส่วนความเข้มจะบ่งถึงความมากน้อยของทัศนคติทางบวกหรือลบ หรือบ่งชี้ระดับการประเมิน เช่น ชอบมาก ชอบน้อย เป็นต้น

4. **ทัศนคติมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลง** (Stable and enduring) เนื่องจากสิ่งที่ประเมินมีความชัดเจนถูกต้องแน่นอน หรือในกรณีที่มีการสะสมประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้มานานพอ ในกรณีเช่นนี้การเพิ่มความรู้อื่น ประสบการณ์ใหม่ หรือการบังคับให้แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ อยู่เสมอ ก็อาจจะไม่มีผลทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงทัศนคติทำนองนี้จะสามารถทำนายหรืออธิบายพฤติกรรมในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในเวลาต่อมาได้อย่างถูกต้อง

5. **ทัศนคติต้องมีสิ่งที่หมาย** (Attitude object) ทัศนคติจะต้องมีสิ่งที่หมายถึงที่แน่นอน นั่นคือทัศนคติต่ออะไร ต่อบุคคล ต่อสิ่งของหรือต่อสถานการณ์ จะไม่มีทัศนคติลอย ๆ ที่ไม่มีที่หมายถึงสิ่งใด และบุคคลจะต้องมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น การที่ทัศนคติต้องมีที่หมายถึงที่แน่นอน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทัศนคติมีความแตกต่างจากแรงผลักดันภายในบุคคลชนิดอื่น ๆ เป็นต้นว่า นิสัย แรงขับ และแรงงูใจ

6. **ทัศนคติมีลักษณะความสัมพันธ์** ทัศนคติแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งของ บุคคลอื่น หรือสถานการณ์อื่น และความสัมพันธ์นี้เป็นความรู้สึกงูใจ (Motivation affect) ซึ่งเกิดจากคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกันของส่วนต่าง ๆ ของสิ่งที่กล่าวถึง ความสัมพันธ์นี้ยิ่งสูงมากเท่าใดการรวมตัวของแต่ละทัศนคติก็นิ่งแน่นแฟ้น อันจะเป็นตัวประกันความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงของทัศนคติ และความแม่นยำในการทำนายพฤติกรรม

องค์ประกอบของทัศนคติ

จากความหลากหลายของนิยามความหมายของทัศนคติ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านก็ยังมององค์ประกอบของทัศนคติแตกต่างกันออกไปด้วย แต่มีจำนวนมาก เช่น เคิร์ท คลัทซ์ฟิลด์และบัลลัคเชย์ (Kretch, Clutchfield and Ballachey, 1962), โรเซินเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland, 1960), ทริเอนดิส (Triandis, 1971) ที่สนับสนุนการแบ่งทัศนคติออกเป็น 3 องค์ประกอบได้แก่

1. **องค์ประกอบด้านความรู้** ความคิด (Cognitive component) หมายถึง ความรู้ ความเชื่อ ความคิด ที่มีต่อที่หมายของทัศนคติ และจะต้องมีลักษณะที่มีทิศทางประกอบด้วยทางประโยชน์หรือโทษ ดีหรือเลว ไม่ใช่ข้อเท็จจริงตามปกติ

2. **องค์ประกอบด้านความรู้สึก** (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ที่บุคคลมีต่อที่หมายของทัศนคติ และความรู้สึกของบุคคลย่อม

คล้ายตามองค์ประกอบแรก กล่าวคือ ถ้าเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ก็จะชอบและพอใจในสิ่งนั้น ถ้าเชื่อว่าสิ่งนั้นมีโทษก็จะไม่ชอบหรือไม่พอใจในสิ่งนั้น

3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของทัศนคติ ที่จะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การเกิดทัศนคติ (Attitude formation)

การเกิดทัศนคติโดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่าเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งขั้นตอนหรือกระบวนการเรียนรู้เมื่อเกิดทัศนคติมีความแตกต่างกัน แล้วแต่ลักษณะของทัศนคติของแต่ละบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันออกไป ในการศึกษาทัศนคติจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของทัศนคติว่าสามารถเกิดขึ้นได้อย่างไร ดังนี้ (ลัดดา กิตติวิภาต, 2532)

1. การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้ความคิด (The formation of cognitive component) เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรามีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราต้องรับรู้มากมาย สมองของคนเราไม่สามารถจะคิด จะจดจำ จะได้ตอบกับข้อมูล ทุกอย่างที่ผ่านมาได้ เราจึงต้องจัดประเภทหรือจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งการเลือกรับข้อมูลและการตัดสินใจ ภาพพจน์ ตลอดจนให้ความสำคัญเฉพาะลักษณะเด่นบางอย่างของสิ่งเร้าด้วย

2. การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้สึก (The formation of the affective component) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกทางบวกกับความรู้สึกทางลบ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านความรู้ความคิด คือ เมื่อสิ่งเร้า ได้รับการตีความว่าอย่างไร บุคคลก็จะมีอารมณ์หรือความรู้สึกที่สอดคล้องกับการตีความนั้น เช่น ถ้าเรารับรู้ว่าสุขภาพของเราแข็งแรง เราก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัย มีความรู้สึกที่ดี ในทางตรงข้ามถ้าเรารับรู้ว่าสุขภาพของเราอ่อนแอมีโรคร้ายร้ายแรงเราก็จะเกิดความรู้สึกกลัวขึ้น การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้สึกนี้เกิดขึ้นได้โดยอาศัยการวางเงื่อนไข ด้วยการให้รางวัลและการลงโทษ รวมทั้งความคุ้นเคยกัน

3. การเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรม (The formation of the behavioral component) บรรทัดฐานของสังคม (Social norm) เป็นตัวกำหนดทัศนคติในด้านพฤติกรรม เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมควบคุมพฤติกรรมของคนให้ทำในสิ่งที่สังคม เห็นว่าถูกต้องหรือไม่ทำในสิ่งที่สังคมเห็นว่าไม่ถูกต้อง ทัศนคติในด้านพฤติกรรมนี้มักจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของกลุ่ม เนื่องจากวัฒนธรรมต่างกันบรรทัดฐานของกลุ่มก็แตกต่างกันไปด้วย

การเปลี่ยนทัศนคติ

แม้จะมีบางครั้งที่เปลี่ยนอย่างกะทันหันเช่น มีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับเป้าหมายทัศนคติและข้อมูลที่ได้ตรงข้ามกับที่เคยมีอยู่ แต่ส่วนใหญ่มักจะเปลี่ยนโดยมีกระบวนการต่อเนื่อง เริ่มต้นด้วย การรับรู้ข้อมูลใหม่ เลือกศึกษาสิ่งที่ตนสนใจ โดยอาศัยประสบการณ์และข้อมูลเดิมที่มีอยู่ หรือแสวงหาข้อมูลอื่นเพิ่มเติม เพื่อประเมินหรือพิจารณา คุณค่าของสิ่งใหม่ ในขั้นตอนนี้ของกระบวนการจะเป็นจุดเริ่มการเกิด หรือการเปลี่ยนทัศนคติต่อสิ่งใหม่ ฟิชเบิน (Fishbein, 1975)

กระบวนการเปลี่ยนทัศนคติ

ทริเอนดิส (Triandis, 1971) ได้อธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติไว้ดังนี้

1. ความใส่ใจ (Attention) ความใส่ใจข่าวสารหรือข้อมูลใหม่ ในวันหนึ่ง ๆ จะมีสิ่งใหม่ ๆ ผ่านการรับรู้ของประสาทสัมผัสมากมาย และส่วนใหญ่มักจะผ่านเลยไป มีเพียงบางส่วนที่บุคคลสนใจรับไว้พิจารณาศึกษา ซึ่งจะเป็จุดเริ่มต้นของการเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ปัญหาสำคัญของขั้นตอนนี้คือ ความสนใจในการเลือกรับรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาและเนื้อหาของข่าวสาร (Source and message) ผู้ให้ข่าวหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agents) ที่มีความเชี่ยวชาญน่าเชื่อถือ มีความเข้าใจและมีมนุษยสัมพันธ์ จะทำให้ผู้รับเกิดความสนใจสิ่งที่เขานำมา มากกว่าผู้ให้ที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว แมกไกวอร์ (McGuire, 1965) กล่าวถึงบุคคลจะพยายามเลือกรับข้อมูลที่สอดคล้องกับทัศนคติ ค่านิยมที่เรามีอยู่ และจะหลีกเลี่ยงประเภทข้อมูลที่ขัดกับทัศนคติและค่านิยมของเราเช่นกัน กล่าวคือบุคคลจะเลือกรับข้อมูลที่เกิดประโยชน์แก่ตนเองไม่ว่ากรณีใดก็ตาม ส่วนวิธีส่งสาร (Channel factors) จากการวิจัยพบว่าการเสนอข้อมูลทางโทรทัศน์ เป็นวิธีส่งสารที่ทำให้เกิดความสนใจได้ดีมาก สำหรับผู้รับสารที่มีการศึกษา วิธีส่งสารแบบเผชิญหน้า (Face to face) จะได้ผลดีกว่าวิธีส่งสารวิธีอื่น เมนเซลและเคทซ์ (Menzel and Katz, 1956 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2. ความเข้าใจ (Comprehension) ช่วงตอนนี้สำคัญสำหรับกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติ เพราะถ้าผู้รับไม่สามารถทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่ได้หรือเข้าใจข้อมูลผิด การเปลี่ยนทัศนคติย่อมจะไม่เป็นไปในทิศทางที่ปรารถนา แต่การที่จะให้ผู้รับเข้าใจสิ่งใหม่ได้อย่างถูกต้อง มีปัจจัยปลายอย่างเกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า ระดับความสามารถของผู้รับ ความยากง่ายของเรื่อง

ความเข้าใจในเนื้อหาและความสามารถในการอธิบายของผู้นำมา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แหล่งข้อมูล (Source factors) ถ้าผู้ให้ข้อมูลรู้จักผู้รับดี ทราบถึงความต้องการระดับความสามารถ ย่อมจะจัดข้อมูลได้ตรงกับความต้องการและมีความเข้าใจพอเหมาะกับผู้รับซึ่งจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น

2.2 ตัวข้อมูล (Message factors) ถ้าข้อมูลมีความชัดเจนและไม่ยากเกินไปสำหรับผู้รับ อีกทั้งผู้ให้ได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาดี มีการแจกแจงในรูปแบบที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้รับ ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนักก็สามารถทำความเข้าใจได้ ก็จะไม่เกิดความเบื่อหน่ายและอยากศึกษาเพิ่มเติม

2.3 การส่งข้อมูล (Channel factors) ถ้าผู้รับมีโอกาสซักถาม และผู้ให้ได้แจกแจงอธิบายสิ่งที่ผู้รับข้องใจ ย่อมจะทำให้เข้าใจดีกว่าการส่งข้อมูลทางสื่อมวลชน

2.4 ผู้รับ (Audience factors) ผู้รับที่มีลักษณะต่อต้าน มีความเชื่อมั่น ในตนเองสูง หรือมีอคติในเรื่องนั้น มักจะไม่ยอมรับฟังหรือยอมทำความเข้าใจ เพราะเชื่อว่าตน รู้เรื่องนั้นดีแล้ว ในทางตรงข้าม ผู้รับที่มีระดับความสามารถต่ำและข้อมูลมีความยุ่งยากซับซ้อน ก็จะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับฟังเช่นกัน เพราะเชื่อว่าตนไม่สามารถจะทำความเข้าใจได้

3. การยอมรับ (Yielding) เคลมแมน (Kelman, 1958 อ้างถึงใน กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530) ได้อธิบายลักษณะ การยอมรับว่ามี 3 แบบดังนี้

3.1 การยอมรับตาม (Compliance) เป็นลักษณะการยอมรับแบบหนึ่ง ซึ่งอาจเนื่องจากความเกรงกลัวอิทธิพล หรือมุ่งหวังได้รับความพอใจจากกลุ่มบุคคลหรือผู้มีอิทธิพล ซึ่งจะมีผลทำให้เขาได้รับสิ่งตอบแทนอย่างอื่นในภายหลัง ฉะนั้นการกระทำจึงไม่ใช่เพราะ เขาเชื่อหรือเห็นว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ การยอมรับดังกล่าว อาจไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติเลยก็เป็นได้ เพราะบุคคลไม่ได้เปลี่ยนข้อคิดเห็น และไม่ได้เห็นด้วยกับการกระทำนั้น แต่ทำไปเพื่อประโยชน์อย่างอื่น

3.2 การเลียนแบบ (Identification) เป็นการยอมรับเนื่องจากบุคคลต้องการทำตนให้คล้ายคลึงกับผู้ที่ตนเลื่อมใส ศรัทธา เพราะพอใจในสิ่งที่บุคคลนั้นมีอยู่ หรือต้องการได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่เลื่อมใสความสามารถของครูคนหนึ่ง จะยอมรับแนวคิดเลียนแบบการกระทำ และพยายามจดจำสิ่งที่ครูคนนั้นทำ การเปลี่ยนทัศนคติอันเนื่องมาจากการเลียนแบบจะมากน้อย ขึ้นอยู่กับความประทับใจ (Attractive) ของบุคคลที่เป็นแบบ

3.3 การยอมรับและผสมผสานสิ่งใหม่เข้ากับสิ่งที่มีอยู่เดิม (Internationalization) การเปลี่ยนทัศนคติด้วยวิธีนี้ จะเกิดเมื่อบุคคลได้ประเมินสิ่งนั้นและยอมรับว่าดีมีประโยชน์ ตรงกับความต้องการของตนและสอดคล้องกับสิ่งที่เขามีอยู่ เป็นการยอมรับที่เกิดจากความพึงพอใจของผู้รับเอง

4. ความถาวรของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Retention) เมื่อมีการยอมรับสิ่งใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือ ความคงอยู่ของทัศนคติใหม่ นั่นคือบุคคลจะจำไว้นานเท่าใด แน่นอนยอมขึ้นอยู่กันปัจจัย 4 อย่างที่กล่าวในเรื่องความเข้าใจ เป็นต้นว่า ถ้าผู้ให้มีโอกาสตั้งจุดและมีความน่าเชื่อถือ สามารถควบคุมหรือกระตุ้นให้ผู้รับทำซ้ำในเรื่องเดิมหลาย ๆ ครั้ง และถ้าสิ่งนั้นมีคุณค่าสำคัญและตรงกับความต้องการของผู้รับ ก็คงจะคงอยู่ยาวนาน

5. การกระทำ (Action) เป็นขั้นตอนที่นำสิ่งใหม่ไปปฏิบัติจริง อาจมีการเปลี่ยนทัศนคติอย่างถาวรเกิดขึ้น ถ้าผู้รับประเมินแล้วผลลัพธ์เป็นไปตามความคาดหมาย หรือทัศนคติอาจไม่ได้รับการสนับสนุนให้คงอยู่ถ้าผลที่เกิดจากการกระทำเป็นไปในทิศทางเดิม

ตัวแปรอิสระในการเปลี่ยนทัศนคติ

จากการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนทัศนคติของ ฮอวแลนด์ (Hovland, 1951 ช้างถึงใน กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530) ได้กล่าวถึง ตัวแปรในการเปลี่ยนทัศนคติ ไว้ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล (Source) การที่จะเชื่อถือข้อมูลใดได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นคนพูด เมื่อแรก ๆ คนก็จะเชื่อถือข้อมูลโดยดูจากแหล่งที่มาของข้อมูลเป็นสำคัญ แต่เมื่อเวลาผ่านไป คนก็เริ่มแยกเนื้อหาของข้อมูลกับแหล่งที่มาออกจากกัน และเริ่มจะพิจารณาตามเนื้อหา มากกว่า เพราะฉะนั้นถ้าจะให้ทัศนคตินั้นอยู่ตัวก็ต้องมีการขายหน้าว่าใครเป็นคนบอกข้อมูลนั้น

ลักษณะความเชื่อของแหล่งข้อมูล กิฟฟิน (Giffin ช้างถึงใน กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530) ได้ค้นคว้าหาว่าอะไรเป็นคุณสมบัติที่จะทำให้แหล่งข้อมูลนั้นน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ และได้พบคุณสมบัติ 5 ประการ คือ

1. ความชำนาญพิเศษ (Expertness) คนที่มีความชำนาญพิเศษจะดูว่ามีความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ดีกว่าคนอื่น มีความสามารถที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดีกว่า สามารถตัดสินใจ ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า ลักษณะพวกนี้มีส่วนช่วยให้คนพวกนี้ดูน่าไว้วางใจ น่าเชื่อถือ ไว้เนื้อเชื่อใจได้มากกว่าคนอื่น

2. ความเชื่อมั่นได้ (Reliability) คือลักษณะความคงเส้นคงวาของแหล่งข้อมูล คนที่พูดอะไรไม่คงเส้นคงวา ความคิดไม่ชัดเจน ไม่ว่าจะได้ไปอยู่ในตำแหน่งอะไรก็จะได้รับความไว้วางใจไม่มากนัก คนที่ยืนหยัดในความคิดของตนเอง จะได้รับความไว้วางใจในทุกโอกาส

3. ความตั้งใจ (Intentions) ถ้าเรายอมคนอื่นในบางประเด็นเราจะสามารถโน้มน้าวจิตใจเขาได้ในบางประเด็น เราอาจจะยอมในประเด็นที่สอดคล้องกับผู้ฟังเพื่อผู้ฟังจะได้เกิดทัศนคติว่า "เราเชื่อถือเขา เพราะเขาคิดเหมือนเรา"

4. ระดับความเคลื่อนไหวของกิจกรรม (Dynamism) การสื่อสารแบบพูดจากรัน จะได้ผลดีกว่าแบบลายลักษณ์อักษร เพราะความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าจะให้ผลแตกต่างดีกว่า

5. ความดึงดูดในส่วนบุคคล (Personal attractiveness) ผู้หญิงสวยชikovนได้ดีกว่าผู้หญิงไม่น่าสนใจ ถึงแม้คนฟังจะรู้ว่าคนสวยนั้น กำลังชikovตนเองอยู่ก็ตาม และเรามักเชื่อคนที่คล้ายกับเรา เพราะความคล้ายกันทำให้เพิ่มความสนใจ

2. เนื้อหาของข่าวสาร (Message and channel) เนื้อหาของข่าวสารเป็นสิ่งที่บรรจุอยู่ในข่าวสารซึ่งอยากจะทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนทัศนคติตามเช่น การกระตุ้นให้เกิดความกลัว การให้ข่าวสารทำนองวิงวอนหรือเตือน การให้ข่าวสารที่ใช้ภาษาขากหรือง่าย คำที่ใช้เป็นคำประเภทใด เนื้อหาความเป็นไปได้แค่ไหน ส่วนวิธีส่งข่าวสารนั้น เป็นการเสนอข่าวสารที่มีสาระด้านเดียวหรือสองด้าน การเสนอข่าวสารที่มีสาระด้านเดียว มักเป็นการสื่อสารที่กระตุ้นอารมณ์ จะผลสมกลมกลืนระหว่างความตื่นเต้นระทึกใจ ความขุ่นเคือง ความกระตือรือร้น การกระตุ้นความกลัวและความหวัง ส่วนการเสนอข่าวสารที่มีสาระสองด้านนั้น ถ้าผู้รับมีการศึกษาสูง จะเปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสารได้มากกว่า ไม่ว่าผู้รับสารจะมีทัศนคติเดิมอย่างไร ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1 ความแตกต่างระหว่างทัศนคติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร มักจะขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารเป็นสำคัญ นอกจากนี้แล้วเรื่องที่แตกต่างกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร เป็นเรื่องส่วนตัวหรือไม่ ถ้าเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวของผู้รับแล้ว โอกาสที่ผู้รับจะมีการต่อต้านข่าวสารที่ได้รับมากกว่า อรอนสัน และคณะ (Aronson et al., 1963 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.2 การกระตุ้นให้เกิดความกลัว การเปลี่ยนทัศนคติจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีความกลัวมากขึ้น และเมื่อข่าวสารที่ได้รับบอกถึงวิธีการในการแก้ปัญหาหรือวิธีลดความกลัวที่เกิดขึ้น

2.3 ความรู้สึกที่ดีกับการเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างความรู้สึกที่ดีทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ เช่น การฟังเพลง การได้เห็นทัศนียภาพอันสวยงาม ความสนุกสนาน สิ่งเหล่านี้

ถ้าผู้รับสารได้รับขณะที่ได้รับข่าวสาร จะทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติอย่างมีประสิทธิภาพ (ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.4 ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวสาร ในการสื่อสารนั้นภาษาพูดมีประสิทธิภาพมากกว่าภาษาเขียน นอกจากนั้นการใช้ภาษาท่าทาง เช่น ระยะห่างระหว่างบุคคล การใช้การสัมผัสทางตาระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะทำให้ การสื่อสารมีประสิทธิภาพเช่นกัน อัลเบิร์ต และ เดบป์ (Albert & Dabbs, 1970 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.5 การเตือนล่วงหน้า การเสนอข่าวสารโดยบอกให้ผู้รับสารรู้ล่วงหน้าว่าเขากำลังจะได้รับข้อมูลในเรื่องอะไร จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร แฮส และ เกรดี (Hass & Grady, 1975 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.6 การทำให้เร็ว ในขณะที่เสนอข่าวสาร ถ้ามีการทำให้ผู้รับข่าวสารเร็วหรือรอบกวนความสนใจของผู้รับสาร จะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ถ้าเป็นการทำให้เร็วทางบวก จะช่วยทำให้ข่าวสารที่เสนอไปมีประสิทธิภาพมากกว่า การทำให้เร็วทางลบ เอบบีเซน และ เฟรเซอร์ (Ebbeasen & Fraser, 1966 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.7 การเข้าถึงตัว การเสนอข่าวสารโดยเข้าถึงตัวจะทำให้เกิดผลดีในการ ทำตาม ถ้าในตอนแรกผู้รับสารยินยอมทำตามในเรื่องเล็ก ๆ แล้ว ในระยะต่อมาเขาจะยินยอม ทำตามในเรื่องใหญ่ ๆ ขึ้นอีก ทั้งนี้เนื่องจากเกิดความเชื่อถือในตัวผู้ส่งสารหรือเปลี่ยนความคิดไปแล้ว นอกจากนั้นถ้าตอนแรก ๆ เขาไม่ยินยอมทำตามในเรื่องใหญ่ ๆ เขาก็จะยอมทำตามในเรื่องเล็ก ๆ ชิเอลดีน และคณะ (Cialdine et al., 1975 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

2.8 การตรวจตราข่าวสาร ถ้าผู้รับสารทราบว่า ข้อมูลใดที่เขาได้รับผ่านการตรวจตรามาแล้ว เช่น ต้องผ่านการตรวจตราโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือข่าวสารนั้นถูกห้ามเผยแพร่ ผู้รับสารจะยิ่งเชื่อถือในข่าวสารนั้นมากยิ่งขึ้น ข่าวสารนั้นจะเพิ่มความต้องการอยากรู้อยากเห็นของผู้รับสารทำให้มีทัศนคติเปลี่ยนไปตามข่าวสารนั้น วีเวอร์ (Weaver, 1970 อ้างถึงใน ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

3. ผู้รับสาร (Audience or receiver) ข่าวสารแบบใดจะให้ผลดีหรือเสียอย่างไร ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับสาร สำหรับผู้รับสารที่พร้อมที่จะเชื่ออยู่แล้ว ถ้าได้รับข้อมูลด้านเดียวก็เชื่อเลย ส่วนคนที่มองโลกค่อนข้างจะเป็นจริงเป็นจังจะเชื่อข้อมูลสองด้านมากกว่า นอกจากนั้นก็ยังขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของผู้รับสาร คนที่มีการศึกษาสูงย่อมจะเชื่อข้อมูลทั้งสองด้านมากกว่าคนที่มีการศึกษาค่ำ ซึ่งมักจะเชื่อข้อมูลด้านเดียว ปัจจัยที่มีผลต่อผู้รับข่าวสารได้แก่

3.1 ระยะห่างและการมีส่วนร่วม (Discrepancy & involvement)

3.1.1 ระยะห่าง หมายถึงระยะห่างทางจิตใจของผู้รับสารที่มีความรู้สึกต่อทัศนคติหรือเนื้อหาอันใหม่ ผู้รับสารบางคนอาจจะรู้สึกว่า ทัศนคติอันใหม่พอจะรับฟังได้ เพราะแตกต่างไปจากความคิดเดิมของตนไม่เท่าไรนัก แต่บางคนรับไม่ได้เลย เพราะแตกต่างกันมากเกินไป การที่เราชอบรวบเอาความคิดของคนทีคล้าย ๆ กับเราแต่ไม่ได้เหมือนทุกอย่างว่าเหมือนกับเราเลยทุกอย่าง ทำให้เกิดความคิดว่าทัศนคติอันใหม่นั้นดูดี มีเหตุผลน่าเชื่อถือ ทำให้เราเปลี่ยนทัศนคติสะดวกง่ายดายมากขึ้น ส่วนการที่เราผลักดันความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้ามของเรา ให้ห่างจากเรามากเกินไปกว่าความเป็นจริง ทำให้เกิดอคติ และมีแนวโน้มจะไม่ยอมรับ

3.1.2 การมีส่วนร่วม ที่จริงแล้วการบิดเบือนการรับรู้ จะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับหลายอย่าง แต่ที่สำคัญก็คือ ความรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วม (Ego-involvement) ที่มีต่อความเชื่อนั้น ฟรีดแมน (Freedman อ้างถึงใน กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530) ได้ศึกษาพบว่าถ้าคนมีความรู้สึกว่าเขาไม่ค่อยมีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นนัก ทัศนคติจะเปลี่ยน การเปลี่ยนทัศนคติ จะขึ้นอยู่กับว่าทัศนคติอันใหม่แตกต่างจากอันเดิมมากหรือน้อย ถ้าต่างกันมากก็เปลี่ยนยาก แต่ถ้าห่างไม่มากนักก็จะเปลี่ยนได้

3.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ คนบางคนมีแนวโน้มที่จะชอบปฏิเสธอะไรเอาไว้ก่อน เมื่อฟังอะไรก็ไม่เชื่อไว้ก่อน บางคนมีแนวโน้มที่จะรับหรือเชื่อเอาไว้ก่อน ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่วิถีคิดของแต่ละบุคคล หลักการอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนบางคนชอบฟังสิ่งที่สนับสนุนความคิดของตน และเลี่ยงข้อมูลที่ขัดกับทัศนคติของตน แต่บางคนที่มีทัศนคติเบิกกว้าง ก็อาจจะชอบฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน

4. ช่องทางที่ข่าวสารผ่าน มีอยู่ 2 วิธี คือ

4.1 แบบสื่อมวลชน (Mass media) สื่อมวลชนมีลักษณะกว้างมาก ส่งไปถึงคนจำนวนมาก ใช้เวลาสั้น ๆ ในการเข้าถึงผู้ฟัง แต่ไม่อาจรับประกันได้ว่าจะได้ผลดีเสมอไป

4.2 แบบการเผชิญหน้ากันตัวต่อตัว (Face to face confrontation) มีลักษณะเป็นส่วนตัวมากที่สุด อาจจะใช้กับคนที่มีจำนวนไม่มาก แต่ถ้าจะมุ่งหวังประสิทธิภาพแล้วจะมีค่อนข้างสูง เพราะการมีความสัมพันธ์อย่างเผชิญหน้านั้น จะทำให้ผู้ส่งและผู้รับมีความใกล้ชิดกัน

อิทธิพลของเจตคติ (Influence of Attitudes)

ทัศนคติมีความสำคัญและอิทธิพลดังนี้ (กฤษณา ศักดิ์ศรี, 2530)

1. มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน เด็กจะเรียนได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อครู ก็อยากเข้าเรียนกับครูคนนั้น พยายามทำความเข้าใจในวิชาที่ครูผู้สอนชอบร่วมกิจกรรมกับครูผู้สอน ถ้าเขาไม่ชอบครูผู้สอน ความสนใจในวิชาที่เรียนก็ไม่มี ครูก็เช่นกัน ถ้าไม่ชอบนักเรียน มีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาที่สอน การสอนก็จะเป็นไปอย่างซังกะตาย ครูจึงควรสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่นักเรียนและตัวเองให้มาก ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดก็จะสนใจตั้งใจเรียน ขยันเรียนในวิชานั้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนของเขาประสบผลสำเร็จ การที่เด็กจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดย่อมขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวิชานั้น ๆ

2. อิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น เป็นธรรมดาถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อสถาบัน บุคคล วัตถุ หรือเสนอแนะหรือสถานการณ์ใด ก็จะแสดงความคิดเห็น (Opinion) ออกมาในทางสนับสนุนหาเหตุผลมายืนยันถึงคุณค่าให้คนอื่นเห็นด้วย แต่ถ้ามีทัศนคติไม่ดีก็จะคัดค้านต่อต้าน (Against) และมีพฤติกรรมตรงกันข้าม

3. มีอิทธิพลต่อการสมาคม บุคคลย่อมจะไม่อยากเข้าใกล้ หรือรวมกลุ่ม หรือทำงานด้วยกันกับคนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน พยายามหลีกเลี่ยงจากบุคคลและกลุ่มที่มีทัศนคติขัดแย้งกัน (Conflict) และจะเลือกเข้าร่วมสมาคมกับบุคคลหรือกลุ่มที่มีทัศนคติคล้ายคลึงกับตน

4. อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม คำพูด อากัปกิริยาท่าทาง สีหน้า น้ำเสียง จะบอกให้เราทราบว่ามีความพอใจ (Favorable) หรือมีความไม่พอใจ (Unfavorable) ต่อสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดก็จะแสดงออกต่อสิ่งนั้นไปในทางที่ดี

5. มีอิทธิพลต่ออารมณ์และชีวิตประจำวัน ในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องพบปะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ มากมาย จะต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมจะมีทั้งแนวคิดที่ตรงและไม่ตรงกับทัศนคติของเรา บางกรณีเราจะไม่ยอมรับ และทำให้เราเกิดความรู้สึกขัดแย้งขึ้นภายในก่อให้เกิดความไม่สบายใจได้

แบบวัดทัศนคติ

นักจิตวิทยาได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติมาตั้งแต่สมัยเริ่มต้นที่มีความสนใจศึกษาในเรื่องทัศนคติ แบบวัดทัศนคติมีหลายแบบ ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบวัดทัศนคติชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Summated rating scale) ของลิเคอร์ท ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แบบวัดทัศนคติแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Summated rating scale) ลิเคอร์ท (Likert, 1970) ได้พัฒนาแบบวัดนี้ขึ้นมา ซึ่งแบบวัดนี้มีความเชื่อถือได้สูงมาก ใช้เพียงไม่กี่ข้อก็จะหาความเชื่อถือได้สูงพอ ๆ กับแบบวัดชนิดอื่น ๆ ที่ใช้จำนวนข้อมากกว่า และสามารถใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานได้กับคนหลายกลุ่ม การสร้างข้อคำถามก็ไม่ยุ่งยากมากนัก

ลักษณะของข้อคำถาม

ลักษณะสำคัญของข้อคำถามในแบบวัดของลิเคอร์ทมี 2 อย่างดังนี้

1. การประเมิน ชอบหรือไม่ชอบ คำถามแต่ละข้อที่สร้างขึ้นจะกล่าวถึง ส่วนที่ดีและส่วนที่ไม่ดีของเป้าหมายทัศนคติ เพื่อให้ผู้ตอบ ๆ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น อันจะแสดงถึงทัศนคติทางบวก "ชอบ" หรือทางลบ "ไม่ชอบ" ต่อเป้าหมายทัศนคติที่กำลังต้องการทราบอยู่

2. คำถามแต่ละข้อจะมีลักษณะสเกลในตัวมันเอง เพื่อบอกถึงระดับการประเมินว่าชอบมาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ไม่ค่อยชอบ ไม่ชอบเลย

การคิดคะแนน ถ้าเป็นรูปคำถามเชิงบวก คำตอบจาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" (ชอบมาก) ไปถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" (ไม่ชอบเลย) ถ้าเป็นสเกล 5 ระดับ คะแนนจะเป็น 5,4,3,2 และ 1 ในทางตรงข้าม ถ้าเป็นคำถามเชิงลบ คำตอบจาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" (ชอบมาก) ไปถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" (ไม่ชอบเลย) คะแนนจะเป็น 1,2,3,4 และ 5

การใช้ข้อคำถามแบบนี้กับกลุ่มตัวอย่างคนไทย พบว่า มากกว่าครึ่งมักจะเลือกตอบตรงกลาง คือ "ไม่มีความคิดเห็น" เมื่อตัดข้อเลือกตอบตรงกลางออก พบว่า ค่าความเชื่อถือได้ในแต่ละข้อ (Internal consistency) สูงขึ้น และความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับก็จะสูงขึ้นด้วย (จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิวัฒน์, 2538)

การสร้างข้อคำถาม

จิระวัฒน์ วงศ์วัตติวัฒน์ (2538) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างข้อคำถามไว้ว่า ขั้นแรกต้องศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำความเข้าใจตัวแปรที่ต้องการวัด ขึ้นต่อไปก็วิเคราะห์เนื้อหาโครงสร้างของตัวแปร เพื่อทราบว่าวัดด้านใดบ้าง ประมาณกี่ข้อ และคำถามแต่ละข้อจะเกี่ยวกับเรื่องอะไร คุณลักษณะสำคัญของแบบวัดนี้ คือการประเมิน "ชอบ" หรือ "ไม่ชอบ" ฉะนั้นการตั้งคำถามจึงต้องกล่าวถึงส่วนที่ดี และส่วนที่ไม่ดีของสิ่งที่เป็นเป้าหมายทัศนคติ และต้องไม่ลืมว่าการระบุด้านดีและไม่ดีนั้น ต้องระบุในระดับปานกลาง เพราะจะวัดได้ดีกว่าการระบุด้านดีหรือไม่ดีมาก ๆ นอกจากนี้การสร้างข้อคำถามยังต้องระวังในเรื่องต่อไปนี้

1. อย่าให้มีข้อที่กล่าวถึงความเป็นจริง หรือแปลได้ว่าเป็นจริง
2. หลีกเลี่ยงการใช้คำว่า เสมอ ไม่มี ไม่เคย ทั้งหมด
3. คำว่า เท่านั้น เพียงแต่ มักจะ ควรใช้ด้วยความระมัดระวัง
4. หลีกเลี่ยงการใช้คำถามแบบคำถามนำ
5. หลีกเลี่ยงการใช้ประโยคปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ
6. หลีกเลี่ยงประโยคที่สามารถแปลได้มากกว่าหนึ่ง
7. คำถามหนึ่ง ๆ ต้องถามเพียงเรื่องเดียว
8. คำถามที่ถาม ต้องแน่ใจว่าผู้ตอบมีความรู้ในเรื่องนั้น
9. พยายามตัดข้อที่มีแนวโน้มว่าทุกคนจะตอบเหมือนกันออก
10. ต้องไม่มีคำถามที่พาดพิงถึงอดีต
11. ใช้ประโยคง่าย ๆ ชัดเจน และสั้น ไม่ควรเกิน 20 คำ
12. จำนวนข้อคำถามต้องไม่มากเกินไป ควรมีพอที่จะครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญ

เท่านั้น เพราะถ้ายาวเกินไปผู้ตอบจะเบื่อ

เมื่อได้ข้อคำถามครบตามต้องการแล้ว อาจนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบคำถาม เนื้อหา และภาษาที่ใช้ ขั้นหนึ่งก่อนที่จะนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์หรือคำถามรายข้อ อีกอย่างที่ควรทำ คือ การทดลองใช้แบบสอบถามกับคนที่มลักษณะคล้ายกับบุคคลในกลุ่มตัวอย่างสักสามสี่คน เพื่อทราบข้อบกพร่องของคำถาม จะได้แก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

การทดลองใช้

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์รายข้อนั้นต้องเลือกให้ได้กลุ่มที่คล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้จริงมากที่สุด เพราะข้อคำถามที่ใช้ได้ดี มีความเที่ยงตรง และเชื่อถือได้ สำหรับกลุ่มบุคคลหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็นข้อคำถามที่ดี มีคุณภาพเช่นเดียวกับในกลุ่มบุคคลอื่น จำนวนกลุ่มตัวอย่างอาจใช้ 50 - 60 คนก็พอ

การวิเคราะห์รายข้อ

นำข้อความที่ได้ทดลองใช้มาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อประเมินคุณภาพของแต่ละข้อ ซึ่งอาจทำได้ 2 วิธี คือ (ลัดดา กิติวิภาต, 2532)

1. การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนเฉลี่ยรวมทุกข้อ เป็นการวิเคราะห์โดยถือเกณฑ์คงที่ภายในแบบสอบถาม (Criterion of internal consistency) ถ้าได้ค่าสหสัมพันธ์สูง แสดงว่าข้อนั้นใช้ได้
2. การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (t - test) ในแต่ละข้อ ระหว่างกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ ร้อยละ 27 ของทั้งสองกลุ่ม ข้อใดที่ได้ค่า "t" เท่ากับหรือมากกว่า 1.75 ถือว่าข้อนั้นอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

เอ็ดเวิร์ดส์ (Edwards, 1957) ได้ยืนยันว่าสเกลที่สร้างตามแบบของลิเคอร์ท จะมีความเชื่อถือได้สูงกว่าแบบของเทอร์สโตนในจำนวนข้อที่เท่ากันประมาณ 20 - 25 ข้อ และสร้างง่ายกว่า เสียเวลา เสียเงิน น้อยกว่า ไม่ยุ่งยากในการหาผู้พิจารณา ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้นิยมสร้างและใช้สเกลแบบลิเคอร์ทในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

แบบวัดทัศนคติของลิเคอร์ทนี้มักจะมีหลายข้อให้ผู้ตอบ ๆ ทุกข้อ การตอบก็เพียงระบุว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพียงไรกับแต่ละข้อ การคิดคะแนนก็ทำโดยการรวมคะแนนจากทุกข้อเข้าด้วยกัน เช่นนี้เองทำให้แบบวัดนี้มีชื่อเรียกว่า "มาตราส่วนประมาณค่า" นอกจากนี้ยังมีผู้นำไปดัดแปลงไปหลายรูปแบบ เช่น มีการตัดคำตอบชักรกลาง "ยังตัดสินใจไม่ได้" ออก แล้วเพิ่มคำตอบเข้ามาอีก 2 ข้อเป็น "เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย" และ "ไม่เห็นด้วยเพียงเล็กน้อย" การดัดแปลงเช่นนี้อาศัยเหตุผลที่ว่า การวัดทัศนคติในบางเรื่องผู้ตอบอาจจะไม่ประสงค์ที่จะแสดงทัศนคติ

ที่แท้จริงออกมา โดยเหตุผลบางประการ ถ้ามีคำตอบให้เลือกว่ายังตัดสินใจไม่ได้ ผู้ตอบก็จะเลือกคำตอบนี้บ่อยขึ้น

ประโยชน์ของการวัดทัศนคติ

ทริเอนดิส (Triandis, 1971) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของทัศนคติรูปได้ดังนี้

1. ช่วยให้เข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวเรา (Knowledge function) ทำให้เกิดความรู้โดยสร้างทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจัดระบบสิ่งแวดล้อมที่สับสนวุ่นวาย ให้ง่ายแก่การเข้าใจ เพื่อทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อบอกให้ทราบถึงสาเหตุของเหตุการณ์นั้น ๆ อาจถูกหรือผิดก็ได้

2. ช่วยป้องกันตนเอง (Self-defensive function) ทำให้บุคคลไม่ถูกตนเองเกิดความภาคภูมิใจ โดยการสร้างทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อหลีกเลี่ยงความจริงต่าง ๆ ที่ทำให้ตนเองไม่พึงพอใจ ปกปิดความจริงบางอย่าง หรือนำความไม่พอใจออกจากตนเอง

3. เป็นเครื่องมือทำให้บุคคลได้รับประโยชน์ต่าง ๆ และช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม (Instrument of social adjective function) สิ่งใดที่ทำให้เราได้รับประโยชน์เราก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น สิ่งใดที่ขัดขวางความต้องการของเรา เราก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นหนีห่างจากสิ่งนั้น

4. ช่วยให้บุคคลแสดงตนเองออกมา (Self-expressive function) บุคคลจะมีทัศนคติที่สอดคล้องกับความคิดหรือค่านิยมของตนเอง การแสดงทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดออกมานั้น เป็นการแสดงความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) ของบุคคลด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2530) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดทัศนคติไว้ว่า

1. เพื่อทำนายพฤติกรรม ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเรามีความรู้ทางด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเครื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใด นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อบุคคลนั้นได้อย่างถูกต้อง และอาจเป็นแนวทางให้ผู้อื่นสามารถควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ด้วย

2. เพื่อหาทางป้องกัน การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดอย่างไร ซึ่งเป็นสิทธิของแต่ละบุคคลนั้น แต่การอยู่ด้วยกันด้วยความสงบสุขในสังคมได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลในสังคมนั้น ๆ ควรมี

ทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ คล้ายคลึงกันซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจกัน และไม่เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

3. เพื่อหาทางแก้ไข เพื่อทราบทัศนคติของคุณใดซึ่งคุณนั้นมีลักษณะที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมเพียงไร แล้วควรได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขลักษณะนั้น ๆ ของคุณนั้นหรือไม่

4. เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของการกระทำ ทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ นั้น เปรียบเสมือนสาเหตุภายใน ซึ่งมีกำลังผลักดันให้คุณกระทำไปได้อย่างต่าง ๆ กัน สาเหตุภายในหรือทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคุณนี้ อาจได้ผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกด้วยส่วนหนึ่ง และทัศนคติของคุณอาจเป็นเครื่องกรอง หรือเครื่องหันเหอิทธิพลของสาเหตุภายนอก ที่มีต่อการกระทำของคุณให้คุณชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดทัศนคติของคุณต่าง ๆ ต่อสาเหตุภายนอกนั้นด้วย

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสร้างแบบวัดทัศนคติทางพลศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาการทางร่างกาย ทางจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 460 คนจากโรงเรียนของกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 ผลการสร้างแบบวัดทัศนคติมีดังนี้

1. ค่าอำนาจจำแนกของข้อความทดสอบโดยค่า "t" ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (27%) มีค่าตั้งแต่ 1.88 ถึง 7.08 ซึ่งมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และที่ระดับ .01
2. ความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติคำนวณโดยวิธีแบ่งครึ่งข้อคู่ข้อคี่เป็น .91
3. แบบวัดทัศนคติฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่านตัดสินความเที่ยงตรง
4. แบบวัดทัศนคติฉบับนี้มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพปัจจุบัน โดยวิธีรู้ลักษณะกลุ่มทำการทดสอบค่าที่ ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษาสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนที่มีทัศนคติไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

โฆสิต แจ็งตกุล (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชาพลศึกษากับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดขอนแก่น" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 435 คน โดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายมาตรฐานนานาชาติ และแบบวัดทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางด้านความเชื่อมั่นในหลักการของวิชาพลศึกษา ทางด้านความเชื่อในคุณประโยชน์ ทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความมีน้ำใจนักกีฬา และ ทางด้านการร่วมมือปฏิบัติ หมั่นฝึกซ้อม และออกกำลังกาย ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางกายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศุภชัย มั่นใจตรง (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อวิชาพลศึกษา" กับนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2525 ทั่วประเทศ จำนวน 720 คน โดยใช้แบบวัดทัศนคติทางพลศึกษาของสุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาอยู่ในระดับดี
2. นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีคะแนนทัศนคติทางพลศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3. นักเรียนในกรุงเทพมหานครกับนักเรียนในต่างจังหวัดมีคะแนนทัศนคติทางพลศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
4. นักเรียนในภาคเหนือกับภาคใต้มีคะแนนทัศนคติทางพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
5. เกณฑ์ปกติวิสัย คะแนนทัศนคติทางพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก จะมีคะแนนรวมทัศนคติทางพลศึกษาเรียงตามลำดับดังนี้ ตั้งแต่ 211.06 ขึ้นไป 191.32 - 211.05 151.83 - 191.31 132.09 - 151.82 และตั้งแต่ 132.08 ลงมา

ไธภา โภมลวัฒน์พงศ์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อวิชาพลศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด" กับนักเรียนอาชีวศึกษาชายระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 800 คน โดยใช้แบบวัดทัศนคติทางพลศึกษาของสุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนอาชีวศึกษามีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาในระดับ ปานกลาง
2. นักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครกับนักเรียนอาชีวศึกษาต่างจังหวัดมีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยนักเรียนอาชีวศึกษาในต่างจังหวัด มีค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยค่าเฉลี่ยคะแนน 4.34 และ 4.23 ตามลำดับ

วัชรินทร์ อู่อิทธิเดช (2530) ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 360 คน เป็นชาย 180 คน หญิง 180 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 9 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ที่วัดทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านเนื้อหาวิชา การสอน กิจกรรม การวัด และประเมินผล และคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า

1. ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อ เนื้อหาวิชา การสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผลและคุณค่า โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ทัศนคติต่อวิชาศิลปศึกษาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน

สุรรัตน์ ศิริรัตน์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อวิชากฎหมายและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7 จำนวน 480 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชากฎหมาย และแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ความคิดเห็น ความสำคัญของวิชากฎหมาย การนิยมชมชอบ ความสนใจ และการแสดงออก หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่า

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7 มีทัศนคติทางบวกต่อวิชากฎหมาย
2. ทัศนคติต่อวิชากฎหมายและผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 7 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.30

นพรัตน์ บุญสมบุญรัตน์กุล (2533) ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีต่อวิชาพลศึกษา" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2531 จำนวน 800 คน โดยใช้แบบวัดทัศนคติของ สุรศักดิ์ ศุภเมธีวรกุล ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาอยู่ในระดับดี
2. นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครกับต่างจังหวัด มีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คณิน นาคะไพบุลย์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยและไม่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 408 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์ 204 คน และไม่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์ 204 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4 ระดับคือ 1.การเห็นความสำคัญและประโยชน์ 2.ความนิยมชมชอบในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3.ความสนใจในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4.การแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า

1. นักเรียนที่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์มีเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์
2. นักเรียนที่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์และไม่เคยทำโครงการวิทยาศาสตร์ มีเจตคติต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทิพรัตน์ ลิ้มพะสุต (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 6 ในกรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 6 จำนวน 2,173 คน ซึ่งสุ่มจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชนอย่างละ 8 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดทัศนคติ

ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. เจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ 2. เจตคติเพื่อต้องการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ 3. เจตคติต่อการเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 3 และ 6 มีค่ามัธยฐานเลขคณิตของเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับไม่แน่ใจ แต่มีเจตคติเพื่อต้องการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ และเจตคติต่อการเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับเห็นด้วย

2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยรวมของนักเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และเจตคติเพื่อต้องการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยรวมของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเจตคติเพื่อต้องการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยรวม เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เจตคติเพื่อต้องการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ และเจตคติต่อการเห็นความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮอจจาตี (Hojjati, 1980) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนมัธยมศึกษาหลังจากการเรียนกิจกรรมพลศึกษา" โดยทำการวัดทัศนคตินักเรียนเกรด 12 กับ นักเรียนเกรด 10 และใช้แบบสอบถามซึ่งมีเรื่องสรีรวิทยา และคุณค่าของวิชาพลศึกษาทางสังคม โดยใช้แบบวัดทัศนคติทางพลศึกษาของ แวร์ (The Wear Physical Education Inventory) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติในทางบวกต่อวิชาพลศึกษาถึง 3 ใน 4 ของนักเรียนทั้งหมด
2. มีความแตกต่างกันของทัศนคติเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมที่แตกต่างกัน

3. นักเรียนในเกรด 12 มีทัศนคติดีกว่านักเรียนในเกรด 10
4. นักเรียนผิวขาวมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษามากกว่านักเรียนผิวดำและผิวสีน้ำตาล
5. นักเรียนชายมีทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาดีกว่านักเรียนหญิง
6. นักเรียนแสดงความซาบซึ้งต่อคุณค่าต่อร่างกายของวิชาพลศึกษา

เกษม นครเขต (Khasem Nakomkhet, 1987) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษาตามบทบาทของสังคมและวัฒนธรรม" โดยใช้แบบวัดทัศนคติของเคนยอน (Kenyon) กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในรัฐอินเดียนา 606 คน จาก 6 ประเทศได้แก่ จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น มาเลเซีย ไทยและสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาจาก 1.เอเชียตะวันออก 2.เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ 3. ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า

1. มีความแตกต่างของทัศนคติระหว่างกลุ่ม ด้านสุขภาพและสมรรถภาพ ด้านความตื่นตัวและท้าทาย ด้านความยากและหนักในการฝึก
2. นักศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ความสนใจทางด้านสุขภาพและสมรรถภาพ มากกว่านักศึกษาจากกลุ่มอื่น
3. นักศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจทางด้านความตื่นตัวและท้าทาย มากกว่านักศึกษาจากกลุ่มอื่น
4. นักศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและนักศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ความสนใจทางด้านความยากและหนักในการฝึก

สรุปได้ว่า ทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษามีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เนื่องจากความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรม แต่ระหว่างเพศแล้วไม่ได้เป็นสาเหตุของความแตกต่าง และนักศึกษาจากประเทศสหรัฐอเมริกามีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมพลศึกษามากกว่านักศึกษาจากเอเชียตะวันออกและนักศึกษาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วูด (Wood, 1988) ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษา ระหว่างนักเรียนที่เรียนเก่งและไม่เก่งทางด้านวิชาการ" ประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 802 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่เรียนเก่งทางด้านวิชาการจำนวน 369 คน และที่เรียนไม่เก่งทางด้านวิชาการจำนวน 433 คน โดยใช้แบบวัดทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาสำหรับเด็ก (CATPA) พบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อกิจกรรมพลศึกษา
2. นักเรียนมีความเชื่อว่าการเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเป็นโอกาสอันดีในการ เข้าร่วมสังคมกับคนอื่น ๆ
3. นักเรียนเห็นคุณประโยชน์ของกิจกรรมพลศึกษาทางด้านสุขภาพและสมรรถภาพมากที่สุด
4. การเข้าร่วมกิจกรรมพลศึกษาเพื่อลดความเครียดเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการมากที่สุด
5. มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่เรียนเก่งและไม่เก่งในด้านทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษา
6. นักเรียนที่เรียนเก่งมักจะไม่ปฏิบัติกิจกรรมที่ทำหาย
7. มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนหญิงที่เรียนเก่งและไม่เก่งในด้านทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษา
8. มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายที่เรียนเก่งและไม่เก่งในด้านทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษา
9. นักเรียนหญิงชอบกิจกรรมพลศึกษาทางด้านสุนทรียภาพมากกว่านักเรียนชาย

เฟอร์กูสัน (Ferguson, 1989) ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติ ความรู้และความเชื่อ ในการ ทำนายเป้าหมายและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักเรียน" ประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 603 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษาในระดับดี
2. มีเพียงความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและพฤติกรรมการออกกำลังกาย
3. ทัศนคติต่อวิชาพลศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออกกำลังกาย

นอกจากนี้ยังได้กล่าวอีกว่านักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษาจะมีการวางแผนที่จะออกกำลังกายในอนาคต และการสร้างความสนใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในวัยเรียนเป็นเป้าหมายของวิชาพลศึกษา อย่างไรก็ตามการปลูกฝังทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาจะมีผลต่อการตั้งเป้าหมายของการออกกำลังกายโดยเฉพาะนักเรียนที่ออกกำลังกายนอกชั่วโมงพลศึกษา และยังเสนอแนะอีกว่า ครูควรให้นักเรียนเห็นความสำคัญของประโยชน์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อการออกกำลังกาย

ลูค และซินแคล (Luke and Sinclair, 1991) ได้วิจัยเรื่อง "ความแตกต่างทางเพศกับทัศนคติต่อวิชาพลศึกษา" โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์จากการเรียนวิชาพลศึกษา ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อที่จะหาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 488 คนพบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดทัศนคติต่อวิชาพลศึกษา ได้แก่ 1.เนื้อหาวิชา 2.พฤติกรรมการสอนของครู 3. บรรยากาศภายในชั้นเรียน 4. การรับรู้ 5. อุปกรณ์ และไม่มี ความแตกต่างระหว่างเพศเกี่ยวกับปัจจัยทั้งหมดนี้

มีค และ เซอร์รี่ (Meek and Sherry, 1992) ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบทัศนคติต่อกิจกรรมพลศึกษาของนักเรียนประถมศึกษาดอนปลาย" โดยใช้แบบวัดทัศนคติสำหรับเด็ก (The Children's Attitudes Toward Physical Activity) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4, 5 และ 6 จำนวน 429 คน เป็นนักเรียนชาย 186 คนและหญิง 243 คน จาก 11 โรงเรียน พบว่านักเรียนประถมศึกษาดอนปลายมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมพลศึกษา อธิบายได้โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศ การจัดการเรียนโดยไม่แยกเพศช่วยลดความแตกต่างระหว่างเพศ ในระหว่างการเรียนได้

โคป (Cope, 1992) ได้วิจัยเรื่อง "ทัศนคติของนักเรียนต่อพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชา" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 386 คน ในโรงเรียนสหศึกษา โดยใช้แบบวัดทัศนคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่า

1. นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชาทั้งนักเรียนชายและหญิงในทุกระดับชั้น
2. มีความแตกต่างระหว่างชั้นในด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชา
3. ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในด้านทัศนคติต่อของพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชา ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. มีความแตกต่างระหว่างเพศในด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
5. ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในด้านทัศนคติต่อเนื้อหาวิชาในทุกระดับชั้น

6. มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่ชอบและไม่ชอบเรียนวิชาพลศึกษา ในด้านทัศนคติต่อพฤติกรรมการสอนของครูและเนื้อหาวิชา

ไซ (Chi, 1993) ได้วิจัยเรื่อง "การยอมรับในคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษาของนักศึกษาในประเทศจีน" โดยใช้แบบวัดทัศนคติวัดทัศนคติของ เคนยอน (Kenyon) วัดใน 6 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสุขภาพและสมรรถภาพ 2.ด้านสังคม 3.ด้านความตื่นตัวและท้าทาย 4.ด้านสุนทรีย์ภาพ 5.ด้านการผ่อนคลายความตึงเครียด 6.ด้านความยากและหนักในการฝึก กับนักศึกษา 1,686 คน ใน 10 มหาวิทยาลัยของประเทศจีน พบว่า

1. นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมพลศึกษา
2. มีความแตกต่างในการยอมรับคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษาในแต่ละด้าน
3. นักศึกษาหญิงยอมรับในคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษามากกว่านักศึกษาชาย
4. นักศึกษาในระดับต่าง ๆ ยอมรับคุณค่าทางด้านสังคม ด้านสุขภาพและสมรรถภาพ ด้านสุนทรีย์ภาพและด้านผ่อนคลายความตึงเครียด แต่ไม่ให้ความสำคัญต่อด้านความตื่นตัวและท้าทาย ด้านความยากและหนักในการฝึก
5. นักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในการยอมรับคุณค่าด้านสุนทรีย์ภาพกับด้านผ่อนคลายความตึงเครียด
6. นักศึกษาที่มีสมรรถภาพทางกายสูงยอมรับคุณค่าด้านสุนทรีย์ภาพและด้านผ่อนคลายความตึงเครียด มากกว่านักศึกษาที่มีสมรรถภาพทางกายต่ำ
7. นักศึกษาที่เล่นกีฬายอมรับคุณค่าด้านสุนทรีย์ภาพ และด้านผ่อนคลายความตึงเครียด มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เล่นกีฬา

คาร์สัน (Carson, 1994) ได้วิจัยเรื่อง "ทำไมนักเรียนจึงชอบหรือไม่ชอบวิชาพลศึกษา" เป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบของทัศนคติและพฤติกรรมร่วมในวิชาพลศึกษากับนักเรียน 150 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์นักเรียนและครูผู้สอน ตลอดจนการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่าปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของทัศนคติได้แก่

1. วัฒนธรรม ได้แก่ เพศ นักกีฬาที่ชอบ ความแตกต่างทางร่างกายและจิตใจ
2. สังคม ได้แก่ ครอบครัว สื่อสารมวลชน การเข้าแข่งขันกีฬา ระดับทักษะ เพื่อน ประสบการณ์จากการเรียนวิชาพลศึกษา การรับรู้เกี่ยวกับสมรรถภาพทางกาย
3. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ตัวครูผู้สอน

นักเรียนมีความคาดหวังต่อวิชาพลศึกษาดังนี้ 1.เป็นวิชาที่สนุก 2.มีจุดมุ่งหมายในการเรียนน้อยและท้าทาย 3.การเรียนอย่างอื่นไม่สามารถแทนวิชาพลศึกษาได้ 4.วิชาพลศึกษาเป็นวิชาเกี่ยวกับกีฬา และความเชื่อที่ว่า วิชาพลศึกษาไม่ได้เป็นวิชาที่แท้จริง อีกทั้งความเชื่อเหล่านี้และปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ยังเป็นสิ่งที่มอิทธิพลกับทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาของนักเรียนอีกด้วย การค้นพบนี้ยังชี้ให้เห็นอีกว่า พฤติกรรมของนักเรียนมักจะเป็นตัวชี้นำทัศนคติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย